

YOSHLAR ISHLARI AGENTLIGI VA XALQ TA'LIMI TIZIMI HAMKORLIGIDA MAKTAB O'QUVCHILARI ORASIDA IJTIMOIIY FAOLLIKNI OSHIRISH HAMDA MA'NAVIY-AXLOQIIY IMMUNITETNI MUSTAHKAMLASH MASALALARI.

Norsaidova Munisa Zafarjon qizi

*Yoshlar ishlari agentligi Buxoro viloyati Olot tumani bo'limi
MTBga qarashli davlat MTT mudirasi 13-maktab o'zbek tili va
adabiyoti fani o'qituvchisi sifatida faoliyat yuritmoqda.*

KIRISH

Bugungi globallashuv davrida yosh avlodni har tomonlama yetuk, faol, ma'naviy barkamol qilib tarbiyalash masalasi har bir davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda. Ayniqsa, O'zbekistonda yoshlar masalasiga yondashuv davlat siyosati darajasiga ko'tarilgan. Prezident Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek, "Yoshlar – bizning kelajagimiz, ularning ta'limi, tarbiyasi, hayotga tayyorgarligi – millat kelajagini belgilaydi."

Shu nuqtayi nazardan, Yoshlar ishlari agentligi va Xalq ta'limi tizimi o'rtasidagi hamkorlik nafaqat yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirish, balki ularning ma'naviy-axloqiy immunitetini mustahkamlashda ham muhim o'rin tutadi. Bu ikki tizimning hamkorligi orqali o'quvchilarda fuqarolik mas'uliyati, milliy g'urur, vatanparvarlik, ezigulik, halollik, mehnatsevarlik kabi fazilatlar shakllanadi.

Ijtimoiy faollik — yoshlarning hayotiy pozitsiyasi

Ijtimoiy faollik — bu shunchaki tadbirlarda qatnashish emas, balki jamiyat hayotiga befarq bo'lmaslik, o'z fikrini erkin bildirish, tashabbus ko'rsatish, muammolarga yechim topishga intilish demakdir.

Maktab o'quvchisining ijtimoiy faolligi, avvalo, uning dunyoqarashiga, qadriyatlariga, o'ziga bo'lgan ishonchiga bog'liq. Shu bois maktab ta'limida ijtimoiy faollikni rivojlantirish – yoshlarni mustaqil fikrlaydigan, tashabbuskor shaxslar etib tarbiyalash demakdir.

Yoshlar ishlari agentligi bu borada maktab o'quvchilari o'rtasida turli loyihalar, tanlovlar, ijtimoiy aksiyalarni yo'lga qo'ygan. Masalan, "Yoshlar daftari", "Yoshlar ovozi", "Yangi O'zbekiston yoshlari" kabi tashabbuslar orqali o'quvchilarni ijtimoiy jarayonlarga jalb qilish, ularning ijtimoiy masalalarda faolligini oshirishga keng imkoniyat yaratilmoqda.

Xalq ta'limi tizimining roli va mas'uliyati

Xalq ta'limi tizimi — yoshlar tarbiyasining poydevori. Maktabda o'qituvchi shaxsning nafaqat bilim beruvchi, balki tarbiyachi, yo'l ko'rsatuvchi, ma'naviyat targ'ibotchisi sifatidagi o'rni beqiyosdir. Shu bois xalq ta'limi tizimida ma'naviy-ma'rifiy ishlar sifatini oshirish, har bir darsda axloqiy qadriyatlarni singdirish dolzarb masaladir.

Bugungi kunda maktablarda sinfdan tashqari mashg'ulotlar, "Ma'naviyat soati", "Vatanparvarlik haftaligi", "Yoshlar bilan muloqot" kabi loyihalar yoshlarni nafaqat bilimli, balki mas'uliyatli, faol fuqarolar sifatida shakllantirishga xizmat qilmoqda.

Shuningdek, maktab psixologlari, sinf rahbarlari, ota-onalar kengashi hamkorligida ijtimoiy-faol muhitni yaratish — yoshlarning ichki dunyosini to'g'ri yo'naltirishda muhim o'rin tutadi.

Yoshlar bilan ishlashda psixologik va pedagogik yondashuvlarning ahamiyati

Maktab yoshidagi o'quvchilar bilan ishlashda eng muhim omillardan biri — bu ularning psixologik xususiyatlarini to'g'ri anglashdir. Har bir o'quvchi shaxs sifatida o'ziga xos xarakter, temperament, qiziqish va ehtiyojlarga ega. Shu sababli, Yoshlar ishlari agentligi hamda Xalq ta'limi tizimi hamkorlikda olib borayotgan ishlar har bir yoshning individual ruhiyatiga mos tarzda yo'naltirilishi zarur.

Masalan, ijtimoiy faollikni oshirishda ba'zi o'quvchilar ochiq fikr bildiradi, jamoat ishlarda faol qatnashadi, boshqalari esa tortinchoqroq, o'z fikrini ifoda etishda qiynaladi. Bunday hollarda o'qituvchilar, sinf rahbarlari va yoshlar yetakchilari o'rtasidagi hamkorlik psixologik qo'llab-quvvatlash orqali ijobiy natija beradi.

Pedagogik nuqtayi nazardan esa, har bir tarbiyaviy tadbir, uchrashuv yoki loyiha faqat tashkiliy emas, balki ta'sirchan, o'quvchi qalbiga yetib boradigan shaklda o'tkazilishi kerak. Ma'naviy-axloqiy tarbiya quruq so'z yoki nazariya emas, balki amaliy namuna, o'qituvchi va yetakchilarning shaxsiy ibrati orqali singdirilsa, u o'quvchilar ongida chuqur iz qoldiradi.

Yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirishda zamonaviy usullar

Zamonaviy davr yoshlarining dunyoqarashi avvalgidan farq qiladi. Ular axborot texnologiyalaridan faol foydalanadi, tezkor fikrlaydi, mustaqil qaror chiqarishni xohlaydi. Shu bois, ijtimoiy faollikni oshirishda an'anaviy yondashuvlar bilan bir qatorda innovatsion, interaktiv usullarni qo'llash juda muhimdir.

Masalan:

Debat va munozara klublari o'quvchilarda tahliliy fikrlash, dalil bilan isbotlash ko'nikmalarini rivojlantiradi;

Ijtimoiy loyihalar tanlovlari (ekologiya, sog'lom turmush tarzi, vatanparvarlik yo'nalishida) yoshlarning ijodkorligini yuzaga chiqaradi;

Volontyorlik faoliyati orqali o'quvchilar jamiyat hayotidagi real muammolarni his qiladi, yordam berish madaniyatini o'rganadi;

Raqamli platformalar orqali onlayn forumlar, vebinarlar, vatanparvarlik darslari tashkil etish — yoshlarning zamon bilan hamnafas bo'lishini ta'minlaydi.

Bu kabi usullar yoshlarning fikrlash doirasini kengaytiradi, ularni zamonaviy jamiyatda faol fuqarolik pozitsiyasiga ega bo'lishga tayyorlaydi.

Ma'naviy-axloqiy immunitetni mustahkamlashda mafkuraviy barqarorlikning o'rni

Mafkuraviy immunitet — bu insonning har qanday begona, milliy qadriyatlarga zid g'oyalarga nisbatan mustahkam fikr bilan qarshi tura olish qobiliyatidir. Yosh

avlodda bunday barqarorlikni shakllantirish uchun, avvalo, ularning dunyoqarashini milliy g'oya, Vatan sevgisi, milliy qadriyatlar asosida shakllantirish zarur.

O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda yoshlar ma'naviyatini mustahkamlashga qaratilgan keng ko'lamli davlat dasturlari qabul qilindi. "Yoshlar – kelajagimiz" jamg'armasi, "Yangi O'zbekiston yoshlari" konsepsiyasi, "Yoshlar ishlari agentligi to'g'risidagi nizom" kabi hujjatlar bevosita yoshlarning ma'naviy va mafkuraviy immunitetini mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

Shuningdek, har bir maktabda "Ma'naviyat va ma'rifat" yo'nalishida faoliyat olib borayotgan o'qituvchilar, yoshlar yetakchilari, psixologlar hamkorligida muntazam ravishda "Milliy qadriyatlar haftaligi", "Vatan fidoyilari" kabi tadbirlarning o'tkazilishi yoshlarning milliy iftixorini oshirmoqda.

Yoshlar yetakchisi — ijtimoiy tarbiyada muhim shaxs

Maktabdagi yoshlar yetakchisi — bu o'quvchilarning eng yaqin hamfikri, maslahatdoshi, ularning tashabbuslarini qo'llab-quvvatlovchi shaxsdir. U o'quvchi bilan o'qituvchi o'rtasida ruhiy ko'priq bo'lib xizmat qiladi.

Yoshlar yetakchilari tomonidan tashkil etilayotgan "Ijtimoiy loyihalar yarmarkasi", "Bir kun yosh rahbar sifatida", "Men o'z maktabim uchun foydali ish qilaman" kabi dasturlar o'quvchilarni tashabbuskorlikka, mas'uliyatli qarorlar qabul qilishga o'rgatmoqda.

Bu faoliyat natijasida yoshlar nafaqat bilim oladi, balki hayotiy tajriba, jamoada ishlash madaniyati, rahbarlik ko'nikmalarini ham shakllantiradi.

Kelajak istiqbollari

Yoshlar ishlari agentligi va Xalq ta'limi tizimi hamkorligining istiqboldagi asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat bo'lishi kutilmoqda:

Ma'naviy-axloqiy tarbiyada raqamli texnologiyalarni integratsiya qilish;

Maktablarda "Ijtimoiy faollik laboratoriyalari"ni tashkil etish orqali o'quvchilarning tashabbuslarini amaliyotga yo'naltirish;

Psixologik qo'llab-quvvatlash markazlarini kengaytirish;

Yoshlar ishlari agentligi huzurida "O'quvchi Kengashi"ni shakllantirish va u orqali davlat siyosatida yoshlarning takliflarini inobatga olish;

Hududiy yoshlar markazlari orqali qishloq maktablari o'quvchilariga qo'shimcha imkoniyatlar yaratish.

Bu yo'nalishlar yoshlarning jamiyatdagi o'rni, mas'uliyati va ma'naviy immunitetini yanada mustahkamlaydi.

Ma'naviy-axloqiy immunitet tushunchasi va uning ahamiyati

Ma'naviy-axloqiy immunitet — bu insonning yovuz g'oyalar, buzuvchi axloq, begona mafkura ta'siriga qarshi turish qobiliyatidir. U har bir yoshning qalbida shakllangan vijdon, or-nomus, g'urur, e'tiqod bilan bog'liq.

Bugungi axborot asrida yoshlar internet, ijtimoiy tarmoqlar orqali turli madaniy oqimlar, g'oyalar, reklama va tashviqotlarga duch kelmoqda. Agar ularning ichki ma'naviy immuniteti kuchsiz bo'lsa, bu salbiy ta'sirlarga beriluvchanlikni keltirib

chiqaradi. Shu sababli, maktab ta'limida yoshlarning axloqiy immunitetini mustahkamlash – eng muhim tarbiyaviy yo'nalishlardan biridir.

Bu jarayonda Yoshlar ishlari agentligi bilan hamkorlikda tashkil etilayotgan “Ma'naviyat karvonlari”, “Axloq va e'tiqod darslari”, “Biz yomon odatlarga qarshimiz” kabi tadbirlar katta samara bermoqda. Mazkur tadbirlar o'quvchilarda ezgulikka ishonch, to'g'rilikka intilish, milliy qadriyatlarga hurmat hissini oshiradi.

Hamkorlikning tashkiliy va mazmuniy jihatlar

Yoshlar ishlari agentligi va Xalq ta'limi vazirligi o'rtasidagi hamkorlik quyidagi yo'nalishlarda samarali yo'lga qo'yilmoqda:

1. Ta'lim va tarbiya integratsiyasi: o'quv jarayoniga ma'naviy-axloqiy mavzularni integratsiya qilish orqali o'quvchilarda hayotiy qadriyatlarni shakllantirish.

2. Yoshlar yetakchilari instituti: har bir maktabda faol yoshlar yetakchisi lavozimini joriy etish, ular orqali o'quvchilar o'rtasida ijtimoiy loyihalarni amalga oshirish.

3. Ijtimoiy aksiyalar: “Mehr-shafqat haftaligi”, “Yoshlar va ekologiya”, “O'qish – eng oliy fazilat” kabi mavzularda o'tkazilayotgan tadbirlar orqali yoshlarni ijtimoiy jarayonga jalb etish.

4. Psixologik va axloqiy treninglar: o'quvchilarning emotsional barqarorligini, o'ziga ishonchini mustahkamlovchi treninglar tashkil etish.

5. Ota-onalar bilan ishlash: oilaviy tarbiya va maktab tarbiyasi o'rtasidagi uzviylikni ta'minlash, ota-onalarni tarbiyaviy jarayonning faol ishtirokchisiga aylantirish.

Mazkur chora-tadbirlar ijtimoiy faol, ma'naviy immuniteti kuchli avlodni tarbiyalashda muhim o'rin tutadi.

Muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari

Barcha yutuqlarga qaramay, bu sohada hali yechimini kutayotgan masalalar ham mavjud:

Ayrim hududlarda yoshlar yetakchilari faoliyati sust yo'lga qo'yilgan;

Maktablarda ma'naviyat va axloqiy tarbiya masalalariga e'tibor yetarli darajada tizimli emas;

Internetdagi salbiy kontentdan himoyalanish mexanizmlari kuchsiz;

Ota-onalarning tarbiyaviy jarayondagi roli ba'zan yetarlicha bo'lmayapti.

Ushbu muammolarni hal etish uchun quyidagi tavsiyalarni ilgari surish mumkin:

1. Har bir maktabda Yoshlar ishlari agentligi bilan hamkorlikda “Yoshlar markazi” tashkil etish.

2. Ijtimoiy tarmoqlarda yoshlar uchun ijobiy kontent yaratish va targ'ib qilish.

3. Har chorakda “Yoshlar muloqoti kuni” o'tkazib, o'quvchilar muammolari va takliflarini eshitish.

4. O'qituvchilar va psixologlar uchun ma'naviy immunitetni mustahkamlashga oid metodik qo'llanmalar ishlab chiqish.

Xulosa

Yoshlar ishlari agentligi va Xalq ta'limi tizimi o'rtasidagi hamkorlik — bu shunchaki tashkiliy chora-tadbir emas, balki kelajak avlodni ma'naviy, ijtimoiy va axloqiy jihatdan yetuk shaxslar etib tarbiyalashga qaratilgan strategik yo'nalishdir.

Maktab o'quvchilari orasida ijtimoiy faollikni oshirish — ularning hayotga faol pozitsiyada kirib kelishini ta'minlaydi, ma'naviy-axloqiy immunitetni mustahkamlash esa ularni har qanday salbiy ta'sirga qarshi tura oladigan kuchli shaxsga aylantiradi.

Shunday qilib, mazkur hamkorlikning har bir bosqichi — yangi avlodni tafakkurli, vatanparvar, axloqan yetuk, o'z yurtining fidoyisi sifatida voyaga yetkazish sari tashlangan muhim qadamlardandir.